

{ datorrena } **Isidro Esnaola**

Zenbakien paradoxak, azalpen faltaren adierazle

Ez naiz estatistika zalea. Datoren bat lortu nahi duzunean, ia ezinezko bihurtzen da behar duzuna topatzea. Eta datoren bat zabalitzen denean, askotan zenbakiak ez du berez islatu beharko lukeena islatzen. Esate baterako, “Ekintzailtza” indizeak sortu diren enpresa berrien kopurua soilik neurtzen du, eta, noski, horrek errealitatean zerikusi gutxi du ekintzailtzarekin. Aitzitik, gure gizarteak zenbakiak maite ditu. Nahiz eta askotan zentzu handirik ez izan, edozein datu azalpen osatu bat baino gehiago baloratzen da.

Dena den, batzuetan estatistikek gauza zelebreek islatzen dituzte. Adibidez, AEBetako bigarren hiruhilekoko barne produktu gordinaren datuak, espero moduan, beherakada nabarmena erakutsi du, %32,9ko jaitsiera aurreko urtearekin alderatuta. Atalez atal ere nabarmena izan da beherakada. Igo den epigrafe bakarra diru sarrera pertsonalena izan da eta, gainera, %42,1 egin du. Aurrezkoa ere hirukoiztu egin da, %25,7ra iritsiz. Aurrezkiaren igoera logikoa da: jendeak ez du kalera ateratzerik izan eta, horrez gain, etorkizuna nolakoa izango den argi ez dagoenean, joera nagusia zerbait gordetzea izaten da, badaezpada ere.

Baina diru sarrera pertsonalena harrigarria da. Are, astetik atera langabe kopurua neurrigabe igo denean. Bada, pixka bat arakatzuz, soldata kopuru orokorra ez da hainbeste jaitsi. Horrek esan nahi du batez ere langile prekarioek galdu dutela lana. Gainontzekoek etxetik jarraitu dute lanean, edo etxera joan dira baina enpresaren kontura. Galdu diren lanpostuak eta galdu diren soldatak ez daude orekatuta, proportzioak ez du bat egingen. Dirudienez, Gobernuaren laguntza programa hain izan da indartsua galdutako soldatak konpentsatzea eta gaintzea lortu duela. Beste gauza bat da nola banatu den laguntza hori. Horrela, lanpostuen galera handia izan den une batean, langileen diru sarrerak hazi egin

dira. Paradoxikoa bada ere, neoliberalismoaren eredu den estatu batean gertatu da hori.

Europar ere baditugu antzeko eredu neoliberalak. Harrituta geratu naiz ikusi dudanean Irlandako errentaren banaketa: langileen zatiak %28ko langa ozta-ozta gaintzen du. Ideia bat izateko, gaur egun, Europako estatuetan, gutxi gorabehera, errentaren erdia –pixka bat gutxiago– langileen eskura doa, eta, beste erdia, enpresen eta Estatuaren artean banatzen da: enpresen zatia etekinak dira eta, Estatuaren zatia, zeharkako zergak ekoizpenari emandako subentzioak kenduta. Irlandako datua Europako batez bestekoa baino hogeit hamar puntu beherago dago eta bertako soldatak ez dira Europako baxuenak... Hori asko da. Greziako batez bestekoa, adibidez, bost puntu handiagoa da. Estatu espainoleko

Irlandak multinazionalen etekin nagusiak erakartzea lortu du. Irabaziotatik ez du apenas zergarik kobratzen, baina, aldiz, Estatuaren kontabilitatean agertzen dira

datua, berriz, Europako batez bestekoaren parean dago eta, Estatu frantsesekoa, azkenik, guztien artean altuenetariko bat da (%52). Errenta banaketa horretan, Irlandako Estatuaren parte ere Europako txikiena da eta zergak ere ez dira Europako baxuenak. Modu berean, aurrekontu publikoaren pisua barne produktu gordinaren %25 besterik ez da. Europako hurrenkeran, Errumania da hurrengo (%31).

Badirudi azalpena Irlandako zerga sisteman dagoela. Sistema horrekin, Irlandak multinazionalen (Google, Apple eta enparauak) etekin nagusiak erakartzea lortu du. Irabaziotatik ez du apenas zergarik kobratzen, baina, aldiz, Estatuaren kontabilitatean agertzen dira, eta atal horrek zenbaki guztiak distorsionatzen ditu. Zenbakien paradoxak. •

INFILTRATUAK

Binarismo «paketatzaile» bat eta ez-leku feminista bat transexualentzat

📁 JENDARTEA / Maddi Txintxurreta Agirregabiria

Denbora luzea daramate transexualek euren eskubideen alde borrokan, eta sarritan feminismoarekin aliantzak sortu dituzte borroka horren mesedetan. Bada feminismoaren sektore bat, ordea, ez duena onartzen trans pertsonen parte hartzea «emakumeena» deritzen borrokan. TERF esaten diote feminismoaren korrante horri.

Beth Elliot emakume transexual, lesbiana eta artista agertokira igo zen abesteria 1973ko West Coast-eko (AEB) Lesbianen Konferentzia Feministan. Lesbianen talde batean milita-

tu zuen urte luzez, eta jardunaldietako antolakuntza batzordean zegoen. Hala eta guztiz ere, agertokira igo zen lehen gauean, zenbait emakume taldek gaitzetsi egin zuten Beth Elliottten presentzia, gizonetzko bat zela esanez, barregarri utzi zuten, eta indarkeriaz

gerturatu ziren, harengana, agertokira.

TERF akronimoak (*Trans Excluding Radical Feminism*, ingelesez) feminismo erradikal trans baztertzailea ordezkatzen du. Adiera horren erroak 2000ko hamarkadaren amaieran sortu ziren, baina 1970eko AEBetako zirkulu feminista batzuetatik eratorri da; izan ere, une hartan trans pertsonen alde egiten zuten feministak eta transexualitatea gaitzesten zuten emakume taldeak bereizteko termino baten beharra azaleratu zen.

Antitrans feminista askok iraina dela esaten dute gaur egun, eta nahiago dute «generoarekiko kritikoak» direla esan, nahiz eta beste askok beren sinesmenen deskribapen

Transen askapenerako ekintzaileen erretratua Stonewall Inn (New York) tabernaren aurrean, uztailearen 16an.
Stephanie KEITH | AFP

zehatz gisa ikusten duten TERF akronimoaren adiera.

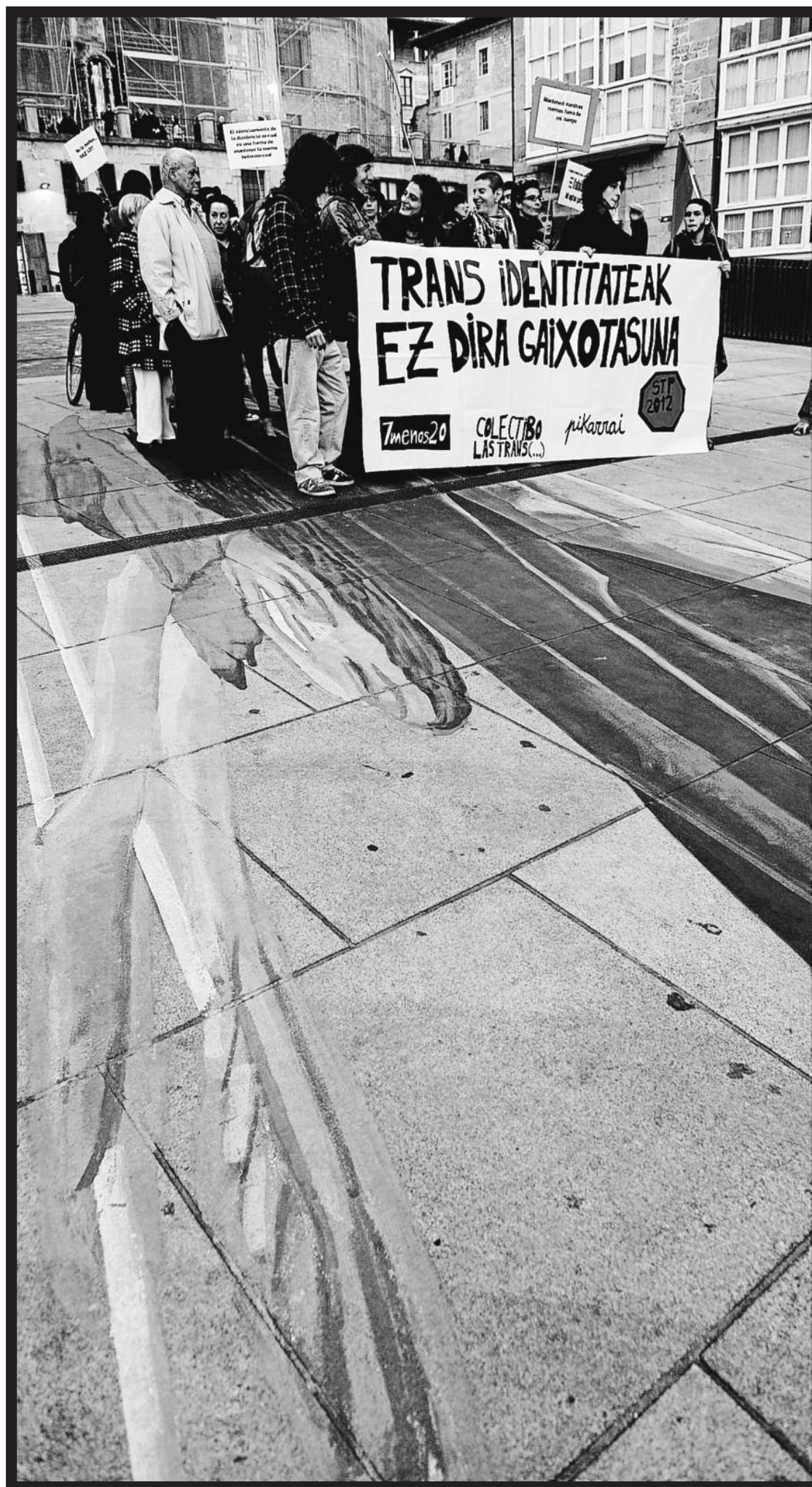
1970eko hamarkadaren hasieran, «generoarekiko kritikoa» ziren taldeek trans emakumeak mehatxatu zituzten, emakumeen eta lesbianen eremuetan sartu zirelako, feminismoan militatzera. Hau da, TERF akronimoaz izendatutako horiek ez zituzten emakumetzat hartzen emakume transexualak eta emakumeentzat soilik ziren espazioetatik kanpo uztea eskatzen zuten, feminismoaren “Troia” zirela irizten baitzuten, infiltratuak.

Finean, emakume eta gizon izatearen ideia esentzialista eta biologizista bat defendatzen dute TERFek, sinesten baitute genitaltasunari eta hortik eratorritako rol sozialei lotutako identitateak direla.

Queer teoriak, sinpleki esanda, genitaltasunari begiratu beharrean, generoari dagozkion rol kulturalak aztertu eta gaitzesten ditu, eta transgenero eta zisgenero pertsonen aliantzak bultzatzen ditu. Teoria horren subjektu politikoak, emakumea bere esanahi soil eta biologikoan bainoago, generoari eta sexuari buruzko arauak hausten dituzten pertsonak dira. Izan lesbianak, gaixoak, transak, beltzak, pertsona ez-binarioak edo intersexualak, beste askoren artean. Hori dela eta, TERFen ustez, queer teoriak feminismoaren subjektua, emakumea, desitxuratu egiten du subjektu politiko gisa.

PARASITOAK

TERF ideologiak garrantzi handia hartu du Erresuma Batuan. Bertan, genero pentsamendu kritikoa aurka egindako erasoak, sarritan, «emakumeak isilarazteko» saiakeratzat

Orain hamar urteko elkarretaratzea Gasteizen, transexualen patologizazioaren kontra.

Raul BOGAJO | FOKU

hartzen dira. Sheila Jeffreys feminista lesbiana Erresuma Batuko Parlamentuan izan zen 2018ko martxoan, eta adierazi zuen trans emakumeak «parasitoak» direla «jazarrita dauden gorputzak okupatzen dituztelako». Bestelakoak ere esan izan ditu, kasurako, irriati programa batean adierazi zuen transa izatea *blackface* egitearen parekoa dela (zuriek aurpegia beltzez margotzeko praktika). Adierazpen horiek, ezin bestela, biolentzia eta jazarpenaren testuinguruan jarri behar dira, arriskutsuak izan baitaitezke trans pertsonentzat.

2019an National Sexual Violence Resource Center erakundeak (sexu indarkeriaren prebentzioan lan egiten duen irabazi asmorik gabeko erakundea) argitaratutako datuen arabera, «trans pertsonen ia erdiek (%47) sexu erasoak jasan dituzte» AEBetan. Gainera, erakundearen esanetan, «genero adierazpenaren ondorioz jazarpena, sexu indarkeria edo indarkeria fisikoa jasan zutenen erdiak bere buruaz beste egiten saiatu ziren».

PSOEREN IDATZIA

Feminismoan gutxiengo batek osatzen duen arren, 1970eko hamarkadako AEBetan erroten mugimendu horrek indarra hartu du, eta, hori dela eta, trans pertsonen aurkako diskurtso eta jazarpenak babesa eskuratu du herrialde ugartan, are gehiago Twitter eta antzeko sare sozialetan.

Ekainean, PSOEk komunikatu bat argitaratu zuen. Komunikatu horren arabera, «gero eta eztabaida handiagoa dago feminismoan funtsezkoak diren kontzeptu batzuk, hala nola sexua eta generoa, nola erabili behar diren zehazteko».

Idatziak honako hau ere adierazten zuen: «Badira esparru akademiko eta aktibistan lekua irabazten ari diren teoriak (zehazki, *queer* teoria), sexu biologikoa ukatzen dutenak, eta, beraz, emakumeen errealitatea lausotzen dutenak. Sexua ukatzen baldin bada, ukatu egiten da gertaera biologiko horren arabera neurtzen eta eraikitzen den desberdintasuna». Alderdiaren beraren idazkaritzari eta bozeramaileei zuzendutako dokumentua Jose Luis Abalos Antolakuntzako idazkariak, Carmen Calvo presidenteorde eta Berdintasunerako arduradunak eta Santos Cerdan Lurralde Koordinazio idazkariak ere sinatu zuten.

Hala, PSOEko kide batzuek dokumentuan argudiatzen zutenenez, alderdia aurka agertuko litzateke «pertsonaren sentimenduek eta adierazpenek ondorio juridiko osoak dituztela aldeztu duten jarreraren

aurrean», genero identitatearen autodeterminazioak «ez baitu arrazionaltasun juridikorik», haien ustetan.

Ildo horretan, idatziak bat egiten du ideia honekin: trans pertsona bat maila juridikoan egon dadin, «transexualitate egoerak egonkorra izan behar du»; eta aipatzen du Podemosek, gobernukide duen alderdiak, Jose Luis Rodriguez Zapateroren legegintzaldian PSOEk bultzatutako trans legerari 2018an egindako zuzenketa.

PSOEko sektore batek adierazi zuenez, «*queer* aktibismoak emakumeak subjektu politiko eta juridiko gisa lausotzen ditu, eskubideak, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunerako politika publikoak eta mugimendu feministaren lorpenak arriskuan jarritz».

Alabaina, PSOE ez da TERF ideien alde egin duen espainiar alderdi bakarra. Lidia Falcon Espainiako Alderdi Femi-

nistaren sortzaileak artikulu bat idatzi zuen PSOEren idatzia txalotzeko. Haserre agertu zen Podemosen proposamenarekin, zeinak defendatzen baitu –Falconen esanetan– ez dagoela sexu biologikorik, eta pertsonak erabakitzen duela emakumea edo gizona izatea. Hala, «jaiotza agiria eta nortasun agiria legez aldatzeko aukera ematen du». Hori guztia, «trans lobbyaren disparteei esker», zioen Falconek.

Artikulu hori, zeina, bide batez esanda, Hazte Oir erakun-

TERFen kontrako kartel bat, ekainaren 28ko Iruñeko manifestazioan. Jagoba MANTEROLA | FOKU

Emakume eta gizonen ideia biologizista bat defendatzen dute TERFek, sinesten baitute genitaltasunari eta hortik eratorritako rol sozialei lotutako identitateak direla

«Queer» teoriaren subjektu politikoa emakumea bainoago, generoari eta sexuari buruzko arauak hausten dituen pertsona da, ondorioz, transexualak barne hartzen ditu

de ultrakatolikoari lotutako webgune batean idatzi zuen Lidia Falconek, Vox alderdi ultraeskuindarrak goraiatu zuen Twitter bidez.

«EZ DA AUKERA BAT»

Euskal Herrian ere, gutxi baina badira zenbait pertsona TERF mugimendua babesten dutenak. «Sare sozialetan jada sumatu ditugu korrante horien aldekoak eta, egia esanda, arduraz begiratzen diogu korrante transfobo horri, baina gure indarrak gure seme-alaben errealitatea ikusarazten eta gizarteari jakitera ematen bideratzen jarraitu nahi dugu, lan handia dagoelako oraindik egiteko», adierazi du Edurne Koch Naizen elkarteko kideak.

Haur eta nerabe transexualen eskubideen alde lan egiten duen elkarteko kideak iritzi du TERF mugimenduak «ultrek autobus laranjarekin ateratako mezu bera» dakarrela, Hazte Oir erakundearena. «Zuzenez egiten dute gure alaben kontra. Hemen arazoa da jende askok ez duela gure alaben errealitatea ulertzen, pentsatzen dutelako neska izatea aukeratu dutela. Ez gara nekatuko esaten neska edo mutila izatea ez dela aukera bat, norberak bere buruarengan duen pertzepzioarekin daukala zerikusia, norberak bere burua nola identifikatzen duen», adierazi du.

«TERF mugimendu transfo- boak eta feminismoaren alde batek ulertu behar duena da transexualitate egoeran dauden neskek, beste neskek bezala, ez dutela nahita erabakitzen beraien sexu kategoria. Ezagutze, aurkitze eta onartze prozesu konplexua da, eta, onartu ezean, sufrimendu handia eta konpenezina sortu daiteke», azaldu du Kochek.

Hanna WALLACE | MUGARIK GABEKO MEDIKUAK

IKUSMIRA

«SEA WATCH 4», ELKARTASUNAREN SINBOLOA

Mugarik Gabeko Medikiak (MSF) eta Sea Watch gobernuz kanpoko erakundeak elkarrekin itsasoratuko dira, Mediterraneoan olatuen artean pertsonak etengabe hiltzen jarraitzea eragozteko xede. Uneotan ez dago erreskate ontzirik bertan eta, koronabirusaren aitzakiapean, Europak «erreskate lanak erabat mugatu» dituela salatu dute bi erakundeek. «Ezin dugu onartu indarreko politika arrazisten eta axolagabeen ondorioz etengabe pertsonak hiltzea. Gure esku dagoen guztia egingo dugu hori ekiditeko», ohartarazi du Oliver Behn MSFko Operazio burua. Datorren egunetan, «Sea Watch 4» ontzia itsasoratuko da. Otsailan, Alemaniako Eliza Protestanteak, beste batzuen artean, bultzatutako United4Rescue koalizioak eta Sea Watchek ikerketa ozeanografikoak egiteko erabiltzen zen «Poseidon» ontzia erosi eta erreskate lanak egiteko egokitu zuten. «Sea Watch 4» izena eman diote. «Elkartasunaren sinboloa da. Gizarte zibilak Europari bidaltzen dion mezua ere bada: hamaika oztopo jartzten badizkigute ere, ez ditugu erreskateak albo batera utziko», berretsi du Behnek. Lotsagarritzat jo du etorkinak atxilotu eta torturatuak izan ohi diren Libiara bidaltzea berriro. Aina Lertxundi